

Fototeka Etnografskoga muzeja Istre: pregled i sistematizacija

- Fototeka Etnografskoga muzeja Istre fond je sekundarne dokumentacije bogatoga i raznolikoga sadržaja relevantnoga za područje čitave Istre, a s najstarijim zapisima iz sredine 50-ih godina 20. stoljeća. Tematski se fotografije u najvećoj mjeri odnose na ruralne prizore i arhitekturu, predmete, kućni inventar, namještaj, odjeću. Iako velike vrijednosti i široke primjene, fond se odlikuje nedovoljnom razinom konzultabilnosti i funkcionalnosti. Slijedom toga, provedena je analiza i započeta njegova sistematizacija kao neophodan korak u daljnjem razvijanju s ciljem uspostavljanja svrsishodne baze fototeke.

Ključne riječi: Etnografski muzej Istre (Pazin)
fototeka, fotografije, sekundarna dokumentacija

UVOD

Etnografski muzej Istre sa sjedištem u Pazinu, kao regionalni muzej, u svom fondusu čuva brojnu građu relevantnu za cijelu Istru. To se odnosi na muzejske predmete i na dokumentaciju, koja je u ovom radu u prvom planu, točnije njen dio – fond fototeke.¹ Dokumentacija je Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi određena kao "sustavno izrađen, prikupljen, organiziran i pohranjen skup podataka, koji je nastao u tijeku procesa stručne obrade, zaštite i prezentacije muzejske građe, te se temelji na dogovorenom i utvrđenom broju i kvaliteti podataka o predmetu, grupi predmeta ili cjelokupnom fondu. Muzejska dokumentacija se stvara u postupcima inventarizacije, katalogiziranja i indeksiranja, koji predstavljaju trajan proces obrade i nadopunjavanja podataka." Njena je svrha "da se preko pregledno i sustavno obrađenih fondova pruži točna informacija o muzejskoj građi, njezinu stanju,

1 Ovaj je tekst u manjoj mjeri prerađen stručni pismeni rad za stjecanje muzejskoga zvanja dokumentarist.

izložbama, drugim manifestacijama i aktivnostima muzeja, te o povijesti muzeja sa stručnog i znanstvenog aspekta".² Zakon o muzejima ukazuje na važnost dokumentacije kao dijela muzejske djelatnosti propisujući da se ona, kao i muzejska građa, štiti kao kulturno dobro,³ a Ivo Maroević ukratko sažima bit pišući kako je dokumentacija "nezaobilazni pratitelj svakog istraživanja, svake djelatnosti, pa tako i ove koja se bavi zaštitom i interpretacijom baštine. Njome se fiksiraju rezultati istraživanjima, radni procesi i postupci, bilježe na odgovarajućim medijima i time ulaze u fond ljudskog znanja različitih razina" (Maroević 1993: 189).

Fototeka, kao sastavni dio audiovizualnih fondova, pripada sekundarnoj dokumentaciji⁴ koja prema Pravilniku "obuhvaća popratne i dopunske fondove muzejske djelatnosti," a oni "mogu biti organizirani prema medijima prikazivanja i prema sadržaju".⁵ Vizualna građa i muzeji neodvojive su instance, povezane u gotovo svakom aspektu muzejske djelatnosti, a njena je uloga ključna "u sklopu muzejske dokumentacije koja je nezaobilazan pratitelj muzeoloških funkcija zaštite, istraživanja i komunikacije" (Zlodi 2003: 9). Govorimo li o važnosti fotografije u dokumentacijskom aspektu neizbježno je kazati i o sustavima putem kojih se ona vodi i razvija, a koji se moraju odlikovati preciznošću i standardiziranošću kako bi zadovoljili kriterije svrsishodnosti.

SUSTAV DOKUMENTACIJE ETNOGRAFSKOGA MUZEJA ISTRE

Narodni muzej Pazin osnovan 1955., odnosno njegova Etnografska zbirka osnovana 1957. i etnografska izložba iz 1961. godine bili su temelji za osnivanje Etnografskoga muzeja Istre 1962. godine. Tu je ideju još 1956. pozdravio Milovan Gavazzi, koji je i pružio pomoć pri formiranju Etnografskoga odjela pazinskoga muzeja (Kocković Zaborski 2013: 20-22). Iz samih početaka sačuvane su inventarne knjige koje nam pružaju uvid u nekadašnji način vođenja dokumentacije. Danas Muzej dokumentaciju vodi u skladu s Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi⁶ putem platformi M++ i S++ (Sl. 1. i Sl. 1a).

Građa i dokumentacija pohranjena je u prostorima Muzeja u Pazinu, dok su audiovizualni fondovi – videoteke, fonoteke i medijateke te dio knjižnice pohranjeni u Centru

2 Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (pristup 3. veljače 2016.).

3 Zakon o muzejima <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima> (pristup 9. veljače 2016.).

4 Primarna dokumentacija prema Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi "obuhvaća prvu i najveću skupinu podataka o muzejskoj građi. Dobiveni podaci rezultat su evidentiranja, analize i stručne obrade predmeta." Tercijarnu dokumentaciju s druge strane "čine pomagala u obliku raznovrsnih kataloga i indeksa: predmetnih, autorskih, kronoloških, topografskih i drugih, primjerenih djelatnosti muzeja", a "generira se iz fondova primarne i sekundarne dokumentacije u obliku tezaurusa, indeksa, kataloških listića i sažetaka, a u funkciji je bržeg pretraživanja i korištenja podataka iz postojećih dokumentacijskih fondova." U: Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (pristup 3. veljače 2016.).

5 Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (pristup 3. veljače 2016.).

6 Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (pristup 3. veljače 2016.).

za nematerijalnu kulturu Istre (CENKI) u Pićnu. Primarnu dokumentaciju vode kustosi za zbirke za koje su zaduženi. Do zapošljavanja dokumentaristica i fondove sekundarne dokumentacije vodili su i razvijali kustosi prema internom dogovoru. Veći je broj različitih djelatnika, kojima to nije bila primarna djelatnost, kroz godine bio zadužen za te fondove što je nerijetko rezultiralo njihovom nestrukturiranošću, a posljedično i nezavidnom razinom konzultabilnosti. Podaci koji bi ju trebali upotpunjavati često to ne čine s obzirom na šturost informacija, nazivlja i ključnih riječi. Slijedom toga, uporaba te dokumentacije smanjena je ili čak onemogućena. Uporaba je, riječima Maroevića, upravo i jedan od ciljeva dokumentiranja, pa slijedom toga "dokumentacija koja se ne upotrebljava ili se ne može upotrebljavati postaje nedjelotvorna i samim tim u dobrom djelu nepotrebna. Pretpostavke za dobru uporabu vežu se s jedne strane uz stvaranje dokumentacije, gdje je standardizacija jedna od nužnosti, a s druge strane uz njezino čuvanje i arhiviranje, jer ono, ako je dobro organizirano, omogućuje brz, selektivan (za određene vrste podataka) i pravovremen pristup" (Maroević 1993: 194). Tom je problematikom smanjene mogućnosti uporabe slijedom nesistematiziranosti u Etnografskom muzeju Istre u najvećoj mjeri zahvaćen fond fototeke. Upravo se i zbog toga pristupilo analizi fonda, detektiranju problematike i njenom rješavanju.

FOTOTEKA

Specifičnost etnografske struke, etnografskih muzeja i njihove djelatnosti terenska su istraživanja putem kojih se stvara i velika količina dokumentacije, što podrazumijeva i onu fotografsku. Takav je slučaj i u Etnografskom muzeju Istre čiji fond fototeke obuhvaća u najvećoj mjeri fotografije djelatnika s terenskih istraživanja.⁷ Antropologija, prema Margaret Mead, konglomerat je disciplina, uključujući među ostalim i etnologiju i etnografiju, i implicitno i eksplicitno prihvatila odgovornost da stvara i čuva dokumentaciju običaja i ljudi koji nestaju, a spoznaja da će postojeći oblici ljudskoga ponašanja nestati bila je dio našega cijelog znanstvenog i humanističkog nasljeđa (Mead 2003: 4). S obzirom na čest boravak djelatnika na terenu i prikupljanje dokumentacije fond se neprestano povećava. Pri tome svakako su zanimljive i promjene metoda dokumentiranja i za to potrebne opreme od samih početaka djelovanja muzeja do danas te produkata — od analognih crno-bijelih, kolor i naposljetku digitalnih fotografija.

Najstariji zapisi u fototeci nastali su polovicom 20. stoljeća, točnije 1954., dok je najviše zapisa iz 1961. i 1962. godine. Potrebno je naglasiti kako je u fondu zastupljena građa nastala do 1982. godine, stoga će po upisu fotografija novijega datuma ta slika biti drukčija, posebice uzmemo li u obzir hiperprodukciju koju je sa sobom donijela digitalna fotografija (Sl. 2.).

7 U Muzeju se vodi i Zbirka fotografija koja obuhvaća 244 crno-bijele fotografije nastale u rasponu od kraja 19. do kraja 20. stoljeća. Tematski su to, među ostalim, obiteljske fotografije iz Istre, školske fotografije, osobni portreti, fotografije iz Austrougarske monarhije. Zbirka je oformljena 2009. godine, kao i zbirka Ostavštine te Zbirka razglednica, čestitki i pisama. Ta je građa do tada pripadala "papirnatoj građi", ona nije produkt dokumentacije djelatnika, već je prikupljena otkupom i donacijama za potrebe tematskih izložbi. Kroz desetak godina prikupljena je povećana količina takvih predmeta, a koji su dogovorom djelatnika raspoređeni u spomenute tri zbirke koje su potom i registrirane kao kulturno dobro.

Najzastupljenije su fotografije, njih 642, autora Ljubomira Petrovića, potom slijede one Karla Kiša, Vinka Malinarića, Zlatka Mileusnića i Marijana Rimanića, nekadašnjih djelatnika muzeja (Sl. 3.).

Tematski se fotografije u fondu u najvećoj mjeri odnose na ruralne prizore i arhitekturu, predmete, kućni inventar, namještaj, odjeću. Također, fototeka je bogata prizorima parada i festivala, poput prvomajske parade, Titove štafete ili Festivala mladih, a nalazimo i prizore stambene izgradnje u Pazinu i otkrivanja antifašističkih spomenika. Dokumentirane su i smotre narodne glazbe i plesa te etnografska građa i predmeti otkupljivani za fundus muzeja. Izuzmemo li prizore skupina ljudi u paradama, smotrama i sličnim događajima, pojedinci nisu čest motiv fotodokumentacije koja je u većoj mjeri određena krajobrazom, arhitekturom i predmetima, tek rijetko portretima.

Analiziramo li fond prema mjestu nastanka fotografija, jasno je da u tome prednjači grad Pazin s okolnim mjestima s ukupno 1537 zapisa. Potom slijede mjesta općine Opatalj, Kršan, Lupoglav, Buje, Buzet i Motovun. Te nam fotografije vrlo jasno pokazuju koja su područja Istre tadašnjim zaposlenicima muzeja bila najatraktivnija za istraživanja, a svakako bi valjalo te podatke usporediti s lokalitetima otkupa građe u pojedinim muzejskim zbirkama predmeta i detektirati eventualna preklapanja (Sl. 4.).

Dio fotografija produkti su terenskih istraživanja u Istri djelatnika Etnografskoga muzeja u Zagrebu (EMZ) i Konzervatorskoga odjela Rijeka (KORI), pri čemu su primjerke pozitivna fotografija ostavili muzeju u Pazinu pa je nerijetka situacija da postoji samo pozitiv, ali ne i negativ fotografije u fondu. Fotografije Konzervatorskoga odjela Rijeka, čiji broj premašuje 1000 fotografija, u većoj mjeri obuhvaća ruralne prizore, odnosno kako su sami autori nazivali – organizaciju ruralnoga prostora, a riječ je pretežito o 70-im godinama 20. stoljeća. Fotografije su prvenstveno prikazi ruralnih predjela s naglaskom na ruralnu arhitekturu, predmete, alate i oruđa. Potrebno je naglasiti kako se pri korištenju tih fotografija uvijek imaju na umu i autorska prava (Sl. 5.).

Objašnjenje interesa za određene teme u specifičnim vremenskim razdobljima možemo pronaći u povijesnim izvorima pa tako primjerice "u službenim dokumentima navodi se kako je osnovni razlog za pokretanje etnografske zbirke, a kasnije i muzeja, dokazivanje 'hrvatstva/slavenstva' Istre," a "tadašnja nacionalna, a tako i istarska etnografija, prvenstveno se bavila seljačkom kulturom." Same su nekadašnje politike otkupa predmeta, a izgledno i fotografija koje su nastajale u tim procesima, bile "vođene idejom spašavanja tradicijske kulture od nestajanja", navode Nikolić Đerić i Orlić (Nikolić Đerić i Orlić 2013: 32-34). Lidija Nikočević također ističe kako "poslijeratna politika sakupljanja i izlaganja nastojala je Istru prikazati kao zemlju slavenskih (odnosno hrvatskih) seljaka bez gradskih utjecaja koji su imali neželjeni prizvuk talijanske, odnosno, buržoaske kulture. Bezvremenska prošlost bila je (ponovo) ilustrirana inventarom oko ognjišta i tradicijskom odjećom, no često na ujednačen način, nastojeći tako pokazati sveprisutnost i ujednačenost slavenske ruralne kulture" (Nikočević 2013: 15). Osim za prikupljene predmete izrečeno vrijedi i za fotografije koje su nastajale u tim periodima, pod okriljem određenih politika vremena. S druge strane, dio fototeke nastao kasnijih godina, prikazujući gradsku stambenu izgradnju ili prvomajske parade nose svoju priču o tadašnjem kontekstu vremena i odrazu političke situacije (Sl. 6. i Sl. 7.).

Ukupan broj zapisa u fototeci je 4239, što nikako nije odraz pravoga brojčanog stanja fotografske dokumentacije muzeja. Naime, upisan je samo dio fotografija, dok preostali, poveći dio, čeka svoju inventarizaciju. Potrebno je uvesti i digitalizirati kolor fotografije nastale 90-ih godina koje su organizirane u desetak registratora te sve digitalne fotografije pohranjene na serveru muzeja, nastale od 2003. godine do danas. Korake koji su napravljeni u ovoj fazi možemo smatrati inicijalnim za daljnji rad na uređivanju fonda.

SISTEMATIZACIJA I DIGITALIZACIJA FOTOTEKE

Sistematizacija fototeke⁸ u ovoj je fazi uključivala jedan njen dio, odnosno desetak registratora, što je bio neophodan korak u smislu daljnjega razvijanja i uređivanja fonda. Fond je detaljno pregledan i analiziran te su uočene nepravilnosti koje su remetile dosljednost i uređenost fonda. Tako je primjerice dio zapisa donedavno počinjao inventarnom oznakom FO (nula), a dio s FO (veliko tiskano "O"), što ukazuje na nepostojanje redosljeda i preglednosti. U S++-u inventarizirane su fotografije čijih pozitiva nema, ali informacije o njima doznajemo iz inventarnih knjiga. Ti su pozitivi ili izgubljeni ili možemo naslutiti da je određeni broj tih fotografija preuzeo Muzej grada Pazina, odnosno da je pri njegovu osnivanju fototeka podijeljena između ta dva muzeja. Očigledno je i da su inventarne knjige pripale Etnografskom muzeju jer ih Muzej grada Pazina ne posjeduje, a pretpostavci u prilog ide i činjenica da nedostaje veći broj fotografija koje tematiziraju Pazin i okolicu – lokaliteti interesantni gradskom muzeju.

Često su podaci kojima raspolažemo o fotografijama šturi, što može biti i problematično kada je u pitanju autorstvo fotografije s obzirom na upitna prava korištenja. Spomenute fotografije, koje se odnose na Konzervatorski odjel Rijeka, nisu upisivane u inventarne knjige pa je nerijetko jedina informacija koju o njima imamo mjesto snimanja upisano na poledini fotografije. Analizom je utvrđeno koji pozitivi nedostaju te njihova količina, a inventarizirani su u bazu. Iako je većina fotografija bila prethodno digitalizirana te u bazi prezentirana vizualnom informacijom, jedan je dio bilo potrebno tek digitalizirati pa je stoga u digitalni oblik preneseno oko 1300 fotografija do tada dostupnih samo u analognom obliku.

"Digitalizacija tradicionalne vizualne dokumentacijske građe (npr. fotografija ili dija-pozitiva) ili digitalno snimanje muzejskih predmeta i predmeta baštine", kako ističe Goran Zlodi "vrlo su intenzivni radni procesi u kojima se stvara nova vrsta građe – vizualna dokumentacijska građa u digitalnom obliku" (Zlodi 2003: 98). Autor sumira i njene prednosti – stvara se dodatna zaštita s obzirom na još jednu sigurnosnu kopiju – digitalnu, građom je lakše upravljati i ona se ne troši prilikom uporabe, a više korisnika istovremeno može koristiti istu građu. Nadalje, sam je postupak jednostavan, a konačno slikovnu datoteku možemo upotrebljavati višestruko – jednom digitaliziranu jedinicu možemo prilagođavati raznim potrebama poput tiska (Zlodi 2003: 20-21). Time nije potrebno svaki put koristiti izvornu građu. Potencijale digitalizirane građe

8 Obradu fotodokumentacije u programu S++ započeo je Robert Bilić koji je inventarizirao građu iz 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća, što predstavlja početak vođenja dokumentacije uz pomoć informacijskoga sustava. Obradu su nastavile Zorana Geržinić i Tamara Nikolić Đerić.

prepoznamo i u njenoj većoj dostupnosti i vidljivosti, ali i razvijanju novih mogućnosti poput prezentacija i promocija kroz primjerice virtualne zbirke. Današnja tehnologija podrazumijeva nove pristupe te brojne i raznovrsne smjerove djelovanja, uzmemo li u obzir i samo mogućnosti vezane uz veće rezolucije materijala.

PRIJEDLOZI I SMJERNICE

Iako je u ovoj fazi stanje fototeke poboljšano, ono ni približno nije privedeno kraju. Sumiranjem izvještaja prijašnjih analiza fototeke uz vlastiti uvid u fond predložene su sljedeće smjernice za rad na sistematizaciji fonda, odnosno uspostavljanju kvalitetne i svrsishodne fototeke. Prvenstveno je potrebno vođenje ovoga fonda, kao i cjelokupne sekundarne dokumentacije, prepustiti jednoj osobi – dokumentaristu/ici, koji bi građu obrađivao sustavno i univerzalno. Nadalje, pokušati locirati fotografije čijih pozitiva nema, a koje su upisane u bazi i za koje imamo informacije u inventarnim knjigama.

Brisanje tih zapisa nije opcija s obzirom na to da je člankom 11. Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi određeno da se inventarna oznaka muzejskoga predmeta koji je izlučen iz fundusa muzeja ne može dodijeliti drugom muzejskom predmetu.⁹ Preostaje nam stoga te zapise ostaviti u bazi kao informaciju koja nam može poslužiti i kao takva.

Standardizirani sustav nazivlja prijeko je potreban ako želimo konciznu, korisnu i konzultabilnu bazu podataka. Šturo uređene zapise potrebno je obogatiti ključnim riječima, ali i urediti postojeće. Nazivlje su dosad razvijali svi djelatnici muzeja, što je rezultiralo neujednačenošću u bazi, a time i nepouzdanim pretraživanjem. Za poboljšanje kvalitete pretraživanja potrebno je uspostaviti kontrolu nazivlja te bogat i razrađen tezaurus. Očigledno je da bi, nakon uspostavljanja i uređivanja tezaurusa, nadzor nad njim trebalo prepustiti osobi koja bi vodila brigu da on bude obogaćivan i razvijan u skladu s usustavljenim pravilima. "Tezaurus mora unutar određenog informacijskog sustava osigurati nadzor nazivlja i tako omogućiti njegovu dosljednu uporabu pri obradi i pretraživanju, a ujedno posebnim funkcionalnostima mora dodatno proširiti mogućnosti pretraživanja (uključivanja hijerarhija, upućivanje na preporučene nazive i sl.), kao i pružanjem uvida u predmetno područje" (Zlodi 2003: 57). Kako bi od njega dobili najviše, potrebno je i da tezaurus bude prilagođen etnografskoj struci. Pogodno rješenje za standardizaciju mogli bismo pronaći u djelovanju kroz matičnost muzeja i uključenost Ministarstva kulture, stvarajući time sustav uređen na nacionalnoj razini.

Fototeka Etnografskoga muzeja Istre zahtijeva upisivanje svih fotografija koje nisu sadržane u bazi, a kojih se s godinama sakupio povećani broj. Slijedom toga, potrebno je i digitalizirati veći broj fotografija, što se u najvećoj mjeri odnosi na analogne kolor-fotografije. Također, fotografije treba pohraniti u skladu sa standardima arhiviranja, u primjerene registratore i folije kako bi se omogućilo kvalitetno i primjereno čuvanje. Danas svjedočimo hiperprodukciji vizualnih materijala, pa tako za svaki događaj ili

⁹ Iako se članak odnosi na muzejske predmete, analogno ga možemo primijeniti i na sekundarnu dokumentaciju; <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (pristup 9. srpnja 2018.).

terensko istraživanje koje bilježimo stvaramo veliku količinu građe koju pohranjujemo. Potrebno je voditi računa da primjereno pohranjujemo taj materijal i na odgovarajući ga način zaštitimo, a što prije početi razmišljati u smjeru digitalnih repozitorija.

ZAKLJUČAK

Dobro uređena i vođena dokumentacija, time i fototeka, od velike je koristi stručnjacima, u slučaju ovoga muzeja etnologima muzealcima, ali i ostalim korisnicima muzejske građe. Fotografija u muzeju zauzima važnu poziciju i to na višestrukim razinama. Njome se prezentira, identificira, ali i zaštićuje građa, a muzeološki aspekti komunikacije i istraživanja jednostavno su nezamislivi bez nje. Kao što Joanna Cohan Scherer naglašava istraživački potencijal je velik budući da povijesne fotografije mogu poslužiti kao primarni dokumenti, artefakti sami po sebi, a ne samo kao ilustracija tekstualnoj informaciji (Cohan Scherer 2003: 205). Da fotografija proširuje mogućnosti istraživanja, slaže se i John Collier, s obzirom na to da je raspon koji oko može pratiti ograničen dok kamera može bilježiti neograničenu količinu preciznih detalja. Ona nije podložna subjektivnosti i zbunjenosti u susretu s nepoznatim kao ni umoru te je u prednosti kada je u pitanju memorija (Collier 2003: 248).

Dokumentacija, nekada određena kao "najvažnija sporedna stvar u muzejskoj djelatnosti", u inferiornom položaju koji je nastao "kao logična posljedica nepreciznog određivanja udjela i uloge dokumentacije u procesu muzejskog rada" (Osrečki 1990: 27), danas ipak ima drukčiji status, pa je i zakonski određena kao kulturna baština. Nove tehnologije donose i brojnije mogućnosti, vizualni sadržaj možemo ponuditi većem broju korisnika, a on može biti dostupan uvijek i svugdje putem virtualnoga povezivanja i skladištenja. Dokumentacijski sustav stoga zahtijeva poboljšanje kako bi se ostvario funkcionalniji i kvalitetniji rad djelatnika unutar same institucije, ali i uspješnija djelatnost na relaciji prema korisniku. Uzmemo li u obzir prohtjeve današnjega digitalnog društva i potrebe djelatnika i korisnika nužno je okrenuti se virtualnom skladištenju građe i novim oblicima njezina korištenja, kao što je primjerice recentni mrežni katalog Zbirka fotografske dokumentacije Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture¹⁰ ili Digitalni repozitorij Instituta za etnologiju i folkloristiku.¹¹

10 Zbirka fotografske dokumentacije Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture <http://www.fototeka.min-kulture.hr/> (pristup 9. srpnja 2018.).

11 Digitalni repozitorij Instituta za etnologiju i folkloristiku <https://repozitorij.dief.eu/> (pristup 9. srpnja 2018.).

LITERATURA I IZVORI:

- COHAN SCHERER, Joanna. 2003. "Ethnographic Photography in Anthropological Research". U *Principles of Visual Anthropology*. Third edition, Paul Hockings, ur. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 201-216.
- COLLIER, John jr. 2003. "Photography and Visual Anthropology". U *Principles of Visual Anthropology*. Third edition, Paul Hockings, ur. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 236-254.
- KOCKOVIĆ ZABORSKI, Tanja. 2013. "Muzealizacija kaštela". U *Memobox-prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre*, popratno izdanje uz izložbu. Pazin: Etnografski muzej Istre, 19-27.
- MAROEVIĆ, Ivo. 1993. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.
- MEAD, Margaret. 2003. "Visual Anthropology in a Discipline of Words". U *Principles of Visual Anthropology*, Third edition. Paul Hockings, ur. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 4-10.
- NIKOČEVIĆ, Lidija. 2013. "U potrazi za autentičnošću". U *Memobox-prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre*, popratno izdanje uz izložbu. Pazin: Etnografski muzej Istre, 13-17.
- NIKOLIĆ ĐERIĆ, Tamara i Ivona ORLIĆ. 2013. "Od terena do zbirke". U *Memobox-prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre*, popratno izdanje uz izložbu. Pazin: Etnografski muzej Istre, 29-45.
- OSREČKI, Dubravka. 1990. "Dokumentacija kao oblik zaštite muzejskog fundusa". *Informatica museologica* 21/3-4: 27-28.
- ZLODI, Goran. 2003. "Muzejska vizualna dokumentacija u digitalnom obliku". *Muzeologija* 40: 9-105.
- Digitalni repozitorij Instituta za etnologiju i folkloristiku <https://repozitorij.dief.eu/>, (pristup 9. 7. 2018.)
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (pristup 9. 2. 2018.)
- Zakon o muzejima <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima> (pristup 9. 2. 2016.)
- Zbirka fotografske dokumentacije Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture <http://www.fototeka.min-kulture.hr/> (pristup 9. 7. 2018.)